

2024-05-16
S2020/03320 (delvis)
S2024/01007 (delvis)

Socialdepartementet

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys
Box 6070
102 31 Stockholm

Uppdrag att följa förekomst av fast läkarkontakt i hela befolkningen

Regeringens beslut

Regeringen ger Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att följa hur stor andel av befolkningen som uppfattar att den har en namngiven, fast läkarkontakt i primärvården och analysera utvecklingen på området, könsuppsdelat för olika grupper i befolkningen.

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys ska när uppdraget utförs föra dialog med regionerna, Socialstyrelsen, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) samt berörda professions- och patientorganisationer.

Beslutet ersätter den del av Myndigheten för vård- och omsorgsanalys uppdrag att utvärdera omställningen i hälso- och sjukvården till en god och nära vård, som handlar om att genomföra kvantitativa kartläggningar av patienters tillgång till fast läkarkontakt samt på nationell nivå analysera graden av måluppfyllnad avseende mål om fast läkarkontakt som framgår av överenskommelsen om en god och nära vård mellan regeringen och SKR (S2020/03320). Övriga delar av uppdraget påverkas inte av detta beslut.

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys ska senast den 31 oktober 2024 och den 31 mars 2026 lämna en delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Myndigheten ska senast den 31 maj 2027 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

För uppdraget får Myndigheten för vård- och omsorgsanalys under 2024 använda högst 450 000 kronor som ska redovisas mot det under

utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, för budgetåret 2024 uppförda anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård, anslagsposten 38 Kvalitetshöjande insatser i hälso- och sjukvården. Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2024.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2025 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

Enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) ska alla i befolkningen få tillgång till och kunna välja en fast läkarkontakt i primärvården. I propositionen Inriktningen för en nära och tillgänglig vård – en primärvårdsreform (prop. 2019/20:164) redovisar regeringen sin inriktning för hälso- och sjukvården – där primärvården bör utgöra navet. I propositionen hänvisar regeringen till att kontinuitet främjar personligt ansvarstagande, är relationsskapande och leder till ökad trygghet i befolkningen. Effektiviteten ökar om patienten och vårdpersonalen redan känner varandra.

Vidare beslutade regeringen 2021 propositionen Ökad kontinuitet och effektivitet i vården – en primärvårdsreform (prop. 2021/22:72). I propositionen konstaterar regeringen att det är viktigt att huvudmännen organiserar primärvården så att det skapas förutsättningar för alla som vill ha en fast läkarkontakt att få en sådan. Regeringen förutsätter att den som har störst behov av en fast läkarkontakt i primärvården också får en sådan.

Regeringen gav den 16 april 2020 Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att utvärdera omställningen i hälso- och sjukvården till en god och nära vård ur ett system- och patientperspektiv (S2020/03320). Myndigheten ska enligt uppdraget samverka med Socialstyrelsen och Inspektionen för vård- och omsorg avseende bl.a. kunskapsutbyte av relevant information och data när det gäller omställningen till en god och nära vård. I uppdraget ingick även att göra en kartläggning av patienters tillgång till fast läkarkontakt med fokus på patienter med omfattande och komplexa vårdbehov. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2025. Den 24 februari 2022 ändrades

uppdraget på så sätt att myndigheten årligen skulle genomföra kvantitativa kartläggningar av patienters tillgång till fast läkarkontakt samt på nationell nivå analysera graden av måluppfyllnad avseende mål om fast läkarkontakt som framgick av överenskommelsen om en god och nära vård för 2021 och 2022 mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Dessa mål ingår sedan 2024 inte längre i överenskommelsen.

Socialstyrelsen beskriver i rapporten Att följa utvecklingen av fast läkarkontakt (2020) bristen på data och framför att befolknings- och patientrapporterade uppgifter och kvalitativa uppgifter bör lämpa sig bättre än registerbaserade uppgifter för att följa patienternas möjlighet till fast läkarkontakt i primärvården. Via sådana uppgifter är det bl.a. möjligt att fånga patienternas upplevda tillgång till och önskemål om fast läkarkontakt.

Av Tidöavtalet, som är en överenskommelse mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna framgår att rätten till en fast läkarkontakt ska följas upp och att hänsyn ska tas till demografiska skillnader.

Socialstyrelsen har haft i uppdrag att utforma ett nationellt stöd för lämplig fördelning av patientansvar på funktionen fast läkarkontakt och därefter publicerat ett nationellt riktvärde för fast läkarkontakt i primärvården fastställt till 1 100 invånare per specialist i primärvården och 550 invånare per läkare i specialisttjänstgöring (ST) i allmänmedicin, i mitten av sin specialistutbildning. För att riktvärdet ska kunna uppnås bör det utgöra en utgångspunkt i planering, resursfördelning och uppföljning av läkarresurserna i primärvården. En fast läkarkontakt i primärvården syftar till att tillgodose patientens behov av kontinuitet. Denna kontinuitet är särskilt viktig för personer med komplexa vårdbehov, men även vid mer sporadiska kontakter kan förebyggande åtgärder underlättas av att patienten har möjlighet att återkommande få träffa samma läkare i primärvården. Omfattande forskningsstudier har visat på den positiva effekt god kontinuitet har på behovet av akutvård, vård utanför arbetstid och mortalitet.

Sedan juni 2023 har Socialstyrelsen i uppdrag att främja, stödja och följa upp omställningen i hälso- och sjukvården till en god och nära vård (S2023/01930). I det uppdraget ingår bl.a. att ge stöd till regionerna för att

uppnå Socialstyrelsens nationella riktvärde för fast läkarkontakt i primärvården.

Genom överenskommelsen God och nära vård som tecknas av regeringen och SKR har regeringen under flera år fördelat riktade statsbidrag för genomförandet av omställningen, inkl. ökad kontinuitet och att regionerna ska arbeta i syfte att närma sig Socialstyrelsens nationella riktvärde för fast läkarkontakt. I överenskommelsen för 2024 aviserar regeringen att delar av överenskommelsen från och med 2025 ska hanteras genom ett förordningsstyrt statsbidrag.

Det är mot ovanstående bakgrund viktigt att utformningen av de mätningar av förekomsten av fast läkarkontakt i befolkningen som Myndigheten för vård- och omsorgsanalys gör sker i dialog med Socialstyrelsen, så att de två myndigheternas arbete på området hänger ihop och samspelar på ett effektivt sätt.

Regeringen beräknar att 2 500 000 kronor kommer att avsättas för uppdraget för 2025 och 3 000 000 kronor för 2026, under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget.

På regeringens vägnar

Acko Ankarberg Johansson

Petra Zetterberg Ferngren

Kopia till

Statsrådsberedningen SAM
Finansdepartementet BA, OFA SFÖ, OFA K
Socialdepartementet SAM